

AOB·Algemene Onderwijsbond

Leden Vaste Commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. mevrouw drs. E. de Kler
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Datum 29-11-2016
Betreft Lerarentekort
Briefnr. 594206 TOT/MD
Inlichtingen 0622991579

Geachte leden van de Vaste Kamercommissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

In de afgelopen jaren heeft u ons vaak gehoord over het op handen zijnde lerarentekort. Door de bescheiden aanwas vanuit de lerarenopleidingen en de forse uitstroom van collega's die de pensioengerechtigde leeftijd bereiken, lopen we als samenleving het risico dat scholieren en studenten straks geen gediplomeerde leraar meer voor de klas hebben. Gewoon, omdat ze er niet zijn.

Alle waarschuwingen ten spijt is er in de afgelopen jaren te weinig gebeurd om van een concreet en breed gedragen politiek reddingsplan voor ons onderwijs te kunnen spreken. De werkdruk in het onderwijs loopt op en de salarisontwikkeling is nog te bescheiden om van reparatie te kunnen spreken.

Het aantal niet vervulde vacatures in het primair onderwijs schommelt nu rond de duizend en loopt op naar 4000 in 2020. Onze collega's in de scholen zullen er net als nu alles aan doen de gaten te dichten, maar de werkdruk is in feite al te hoog. Nergens is het aandeel mensen met een burn-out zo hoog als in het onderwijs.

In het voortgezet onderwijs is al jaren sprake van tekorten bij verschillende vakken en dat blijft voorlopig zo. Grofweg 1000 vacatures blijven er jaar in, jaar uit open staan. Vakken waaraan u als politici juist veel waarde hecht. Denk aan wiskunde, Duits, schei- en natuurkunde.

Het wordt tijd dat Den Haag zich committeert aan een nieuwe bloeiperiode voor ons onderwijs. De salarissen moeten omhoog, de werkdruk omlaag. Autonomie dient de basis te zijn van waaruit docententeams hun werk doen. En ja: dat kost geld en dat vraagt om toewijding.

Om te beginnen moeten politici inzien dat leraren hoogopgeleiden zijn. Dat vraagt om een passend salaris. Reparatie om in de buurt te kunnen blijven van andere hoogopgeleiden is een miljoenenoperatie. Schaf de laagste loonschalen voor leraren af in het primair en voortgezet onderwijs. Het kost jaarlijks grofweg 500 miljoen euro in het primair onderwijs en 250 miljoen euro in het voortgezet onderwijs.

Nog zo'n maatregel: de basisschoolleraar heeft geen toegang tot hogere loonschalen die wel toegankelijk zijn voor VO-leraren, terwijl passend onderwijs en academisering van het beroep een hoger salaris rechtvaardigen. Dat kost nogmaals 250 miljoen euro per jaar.

Het middelbaar beroepsonderwijs heeft eveneens een sterk vergrijsd lerarenbestand. Ook hier zullen veel mensen de komende jaren met pensioen gaan. In een snel tempo neemt het aantal vacatures toe. Vooral voor talen, welzijn, zorg en techniek. Juist door de combinatie met de praktijkervaring zijn dat extra moeilijk te vervullen vacatures.

Bij de AOb zijn we er van overtuigd dat een meer solide loongebouw scholieren zal motiveren sneller te kiezen voor een loopbaan in het onderwijs. Maar het lost niet alle problemen op. De werkdruk is immers uitzonderlijk hoog in onze sector, vooral als men de situatie vergelijkt met de ons omringende landen. Nergens in Europa staan leraren zoveel uren voor de klas.

Wij zeggen: less is more. Zet niet alleen in op het werven van meer onderwijspersoneel maar kies ook voor twintig procent lesreductie. Onderwijspersoneel krijgt dan de tijd lessen voor te bereiden, het vak bij te houden, en nakijkwerk te doen. Daarnaast komt er meer ruimte om scholieren individueel te begeleiden, een fenomeen waaraan in onze zeer diverse samenleving terecht steeds meer behoefte is. Kosten? Wij schatten zo'n 500 miljoen euro.

De AOb schudt deze cijfers niet zomaar uit de losse pols. We beseffen dat goed onderwijs een offer vraagt van de belastingbetaler. We schrijven niet elke dag brieven waarin we vragen om een structurele investering van – om te beginnen – anderhalf miljard euro. Maar onderwijs is de kurk waarop onze samenleving drijft en we zien grote problemen.

De vorige grote reparatie – het onder toenmalig onderwijsminister Plasterk afgesloten convenant Leerkracht – had een omvang van 1,1 miljard euro aan extra investeringen moeten krijgen. Formeel werd het plan geheel uitgevoerd, maar in de praktijk werd de mega-investering volledig teniet gedaan door een jarenlange nullijn op onderwijssalarissen. Dat kan het onderwijs zich niet nog eens permitteren: we hebben meer armslag nodig en dat vraagt ook om toewijding van de politiek.

Natuurlijk mag de samenleving ook wat van onze sector verwachten voor het extra geld dat wordt geïnvesteerd. Geld moet naar onderwijs en niet naar het randgebeuren: voor ons is het niet meer dan vanzelfsprekend dat het personeelsbudget wordt geoormerkt.

Een voorbeeld. De afgelopen kabinetsperiode werd in Den Haag 150 miljoen vrijgemaakt om 3000 starters aan een baan te helpen, maar dat geld verdween in de lumpsum en werd op veel scholen opgehaakt aan andere zaken. Starters konden intussen nog steeds geen baan krijgen en moesten wachten op een flexcontract. Daarmee werd een flink aantal van de mensen dat nog wel voor een loopbaan in het onderwijs koos de sector uit gejaagd omdat er nog sprake was van een tijdelijk overschot.

Hetzelfde gebeurde met de middelen die dit kabinet na een deal met oppositiepartijen sloot waarin afspraken werden gemaakt voor een conciërge in elk schoolgebouw. En dan zwijgen we nog over de paleizen die de afgelopen jaren zijn gebouwd en uiteindelijk leeg bleven staan omdat de mensen die er les moesten geven niet meer konden worden betaald. Daar moeten wij van af.

Wat we wel willen is simpel: het beste onderwijs voor iedereen. Dankzij de inspanningen van onze docententeams en de ondersteuners handhaaft Nederland zich in de subtop van de internationale onderwijsranglijsten. Maar het gaat op het tandvlees en de cijfers zijn duidelijk: met zulke lerarentekorten is onze positie niet te handhaven, laat staan te verbeteren.

Iedere politicus moet onderkennen dat Nederland alleen toekomst heeft als we de kennissamenleving koesteren. Onderwijs is daarvan niet alleen het kloppend hart, maar ook het brein. Deze vitale organen schreeuwen om onderhoud na jaren van bagatellisering van de problemen waar organisaties als de AOb op wezen. Dat kunnen we ons niet langer permitteren. Politieke partijen moeten bij de komende verkiezingen dan ook kiezen voor de enige logische oplossing voor ons onderwijs, willen we ze serieus nemen: investeer nu en investeer fors.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Liesbeth Verheggen', with a long horizontal stroke extending to the right.

Liesbeth Verheggen
Voorzitter AOb